

КІБЕРСКВОТИНГ ЯК ЗАГРОЗА СИСТЕМІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ДОМЕННИХ ІМЕН В УКРАЇНІ

Стаття присвячена розгляду питань правової охорони доменних імен, захисту від кіберсквотингу, а також використання доменних імен у рамках вирішення доменних спорів, захисту права на доменні імена. Розглянуто співвідношення домена з об'єктами права інтелектуальної власності. Досліджено правовідносини, що складаються з приводу використання доменного імені. Виділено особливості й основні проблеми, які існують у спорах щодо доменних імен, зокрема визначення відповідача-порушника.

Ключові слова: кіберсквотинг, доменні імена, захоплення доменів, захист доменних імен, охорона доменів, доменні спори.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної комерційної діяльності у мережі Інтернет все більше супроводжується майстерністю недобросовісних конкурентів, що приводить до актуалізації проблеми захисту доменного імені не тільки для підприємців, права яких порушені, а й для держави в цілому, оскільки ці види спорів гальмують економіку країни. Доменні імена – категорія специфічна, яка має свої характерні особливості. Законодавство України не відносить доменне ім'я до об'єктів інтелектуальної власності, хоча вони і виконують функцію ідентифікації, подібну до тієї, яку виконують торговельні марки, спрощуючи процедуру пошуку сайтів у мережі Інтернет. В Інтернеті існує таке явище, як кіберсквотинг (англ. cybersquatting), або захоплення доменів. Це один із видів бізнесу, що виник у зв'язку з широким поширенням Інтернет-мережі. Кіберсквотер займається реєстрацією доменних імен для їх подальшого перепродажу. У процесі аналізу нормативно-правової бази і судової практики вибудовується очевидна проблема у сфері використання доменних імен. Україна поки що не належить до країн, де б була напрацьована практика скандалів (як у сусідній Росії) з приводу захоплення доменних імен. Це не говорить про досконалість законодавчої бази нашої країни, а скоріше є наслідком «молодості» українського сегмента мережі. Однак краще вчитися на чужих помилках. Тому вирішення спірних моментів і попередження правопорушень, перш за все діяльності кіберсквотерів, можливо шляхом удосконалення чинного законодавства, внесення до Цивільного кодексу України змін, які б стосувалися права інтелектуальної власності на доменне ім'я. Правова охорона доменних імен в Україні – це зона невизначеності, своєрідна прогалина. Судових справ щодо захисту доменних імен в Україні порівняно мало, ці

типи спорів тільки починають розглядатись судами. Причин цьому можна знайти декілька, найголовнішою є слабке розуміння важливості Інтернету українським бізнесом. Узагалі, як показує досвід, найчастіше спори стосовно доменних імен виникають саме за ініціативою нерезидентів.

Метою даної статті є дослідження механізму захисту доменних імен у мережі Інтернет, співвідношення домена з об'єктами права інтелектуальної власності, а також проблеми та особливості його реалізації на практиці.

Об'єктом дослідження є доменні імена, передбачені в Правилах домену.UA.

Аналіз останніх досліджень. Вивченням проблематики захисту доменних імен займалися такі вітчизняні науковці, як Г. А. Андрощук, А. П. Пахаренко, В. О. Жаров, М. Долотов, Є. Стогній, Д. Жуванов, Л. Л. Кирий.

Виклад основного матеріалу. Кожна достатньо відома організація має адресу в Інтернеті, тобто сайт, на якому вказуються її послуги, реклама товарів, координати та інша інформація для потенційних клієнтів. Такий ресурс отримує свою Інтернет-адресу, або доменне ім'я, котре складається з назви торговельної марки та власне домену. Домен важко захистити, оскільки Інтернет-сайт сам по собі не є продуктом або послугою. На сьогодні реєстрація доменного імені як товарного знаку є найкращим варіантом захисту прав власника сайта, і по суті єдиним можливим. Таким чином, реєструючи торговельну марку, власник отримує додаткову можливість захистити доменне ім'я. Визначення поняття «доменне ім'я» наводиться в Законі України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», відповідно до ст. 1 якого доменне ім'я – це ім'я, що використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів у Інтернеті. Домен-

ні імена звичайно складаються з двох і більше частин, розділених крапками. Ліва частина доменного імені відповідає кінцевому вузлу мережі та, як правило, збігається з назвою організації, компанії або торговельної марки. Права частина є загальнішою (визначає країну, область, регіон і т. п.).

Як забезпечити правовий захист доменного імені? Кіберсквотинг – проблема, яка стала головним боєм для багатьох світових компаній та їх торговельних марок. Партнер Патентно-юридичного агентства «Синергія», патентний повірений Анна Кравчук зазначила, що проблема пояснюється простотою реєстрації доменного імені, тобто його отримує той, хто перший звернеться із запитом, тобто за принципом «first come–first get». Але на перший погляд не так все страшно, тому що кіберсквотера не цікавлять усі доменні імена підряд. Він купує домени, які містять у назві невідомі імена компаній та їх торговельних марок; домени, які приваблюють, щоб у подальшому перепродати їх за більшу ціну; організовує захват домена конкурентами для створення web-сайту, на якому буде поширюватися фальшива інформація про діяльність конкуруючої компанії, для нанесення значних збитків.

Коли ви набираєте в адресному рядку назву якогось ресурсу, то можете бачити одну з перелічених відповідей:

- сайт знаходиться в процесі розробки;
- сайт ніяк не пов'язаний з ім'ям домена;
- відсутній сервер під даний веб-ресурс; то будьте впевненими на 95–98%, що даним іменем володіє кіберсквотер.

Вони «карають» неухажливих або таких власників сайтів, які навіть після закінчення строку реєстрації домена так і не згадують про оплату домена. Щоб не потрапити в таку ситуацію, краще бути єдиним власником свого сайту, оскільки все, що стосується обслуговування, володілець робить сам, а якщо велика компанія, то один забув, другий не проконтролював – і все, домен захоплений, а втрата доменного імені для певної особи може призвести до фактичної втрати значної частини аудиторії відповідного ресурсу. Одного разу навіть корпорація «Майкрософт» забула продовжити реєстрацію свого домена Passport.com. Тому необхідно вчасно сплачувати за хостинг і домен та бути уважним, оскільки в нашій країні немає відповідного закону, що б захистив споживача від кіберсквотерів.

Для створення унікального і перспективного імені кіберсквотер повинен вивчати та аналізувати бази пошукових запитів, як тільки виникає нове словосполучення слів, його зразу реєструють. Тобто кіберсквотинг, по суті, – це чиста спекуляція з доменними іменами. Отже, яким чином спіймати кібер-

сквотера? З метою усунення конфліктів з питань інтелектуальної власності в мережі Інтернет ВОІВ прийняла рекомендації, які були схвалені Корпорацією Інтернет з присвоєння назв і адрес (ICANN). Відповідно до цих рекомендацій була введена в дію Універсальна стратегія розгляду спорів щодо доменних імен (UDRP), покликана надавати допомогу власникам знаків для товарів і послуг, які постраждали від кіберсквотингової діяльності. Відповідно до UDRP була встановлена уніфікована та обов'язкова система адміністративного врегулювання спорів, пов'язаних із кіберсквотингом, на основі призначення ВОІВ «нейтральних» експертів з розгляду справ та винесення рішень щодо передачі або анулювання доменних імен. Одним із чотирьох провайдерів послуг щодо врегулювання спорів у сфері доменних імен є центр ВОІВ з арбітражу та посередництва, на який припадає понад 60% всіх позовів за процедурою UDRP. 2002 р. ВОІВ створила базу даних щодо справ стосовно кіберсквотингу, розглянутих центром з арбітражу. Важливим напрямом розв'язання цієї проблеми стало також надання ВОІВ послуг щодо бази даних у режимі он-лайн для попередньої звірки на предмет відповідності чи невідповідності певної назви домену товарному знаку.

Кабінет Міністрів України виступив ініціатором законопроекту «Про внутрішню торгівлю», в якому має намір зобов'язати кожен Інтернет-магазин (суб'єкт господарювання, що здійснює дистанційну торгівлю) мати офіційне офісне приміщення, в якому зберігаються документи, пов'язані з господарською діяльністю (у тому числі з купівлі-продажу товарів), куди могли б звертатися і покупці, і контролюючі органи. Також згаданий вище законопроект передбачає надання суб'єктами господарювання, що здійснюють дистанційну торгівлю, всім покупцям інформації про своє найменування, місцезнаходження, відомості про державну реєстрацію, наявність патенту чи ліцензії, товари та умови договору купівлі-продажу шляхом її розміщення у каталогах, буклетах, проспектах, інформаційних мережах, зокрема Інтернеті.

З абсолютною впевненістю можна сказати, що норми, визначені в законопроекті «Про внутрішню торгівлю», позитивно позначатимуться на боротьбі з недобросовісною конкуренцією та дадуть змогу з легкістю виявити і притягнути зловмисників до відповідальності. Варто зазначити, що у січні 2016 р. корпорацією ICANN, яка адмініструє доменні зони верхнього рівня, було ухвалено документ Illustrative Disclosure Framework, яким затверджено низку рекомендацій, відповідно до яких власники виняткових прав можуть отримати у провайдерів персональні

дані реєстрантів. Є надія, що урядовий законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет», який перебуває на розгляді в парламенті, відповідатиме позиції ICANN у цьому питанні. У чинній на сьогодні редакції документа передбачається право суб'єкта авторського і (або) суміжних прав звернутися до власника веб-сайта чи постачальника послуг хостингу зі скаргою, яка містить вимогу видалення або позбавлення можливості доступу до інформації, що порушує його авторське або суміжні права.

В Україні судова практика у сфері захисту доменних імен перебуває на стадії формування, проте кількість таких справ стрімко збільшується зі зростанням ролі мережі Інтернет у суспільному житті. У контексті розгляду справ, які стосуються доменних імен, є показовою справа, що стосувалась доменного імені *leroyerlin.kiev.ua* (рішення Господарського суду міста Києва у справі № 20/68 від 15.09.2010 р.). Відповідно до матеріалів справи компанія ГРУП АДЕО (GROUPE ADEO) звернулася до суду з позовом про припинення порушення прав власника міжнародних реєстрацій знаку для товарів і послуг «LEROY MERLIN». Відповідачами у даній справі виступав реєстратор доменного імені ТОВ «Інтернет Інвест» та адміністратор адресного простору мережі Інтернет у домені .UA ТОВ «Хостмайстер». Однією з позовних вимог Позивача було «визнати використання знаку для товарів і послуг LEROY-MERLIN з боку реєстратора (ТОВ «Інтернет Інвест») при реєстрації домену *leroyerlin.kiev.ua* неправомірним та таким, що порушує права позивача...». Таким чином, вимога припинити порушення була пред'явлена до Реєстратора доменного імені. Суд вказав, що Реєстратор не здійснює використання знаків Позивача (ГРУП АДЕО), а лише «надає реєстранту послуги, необхідні для технічного забезпечення делегування і функціонування доменного імені», а належним відповідачем у даному випадку має бути Реєстрант доменного імені. Відповідно всі інші позовні вимоги задоволені не були. Таким чином, відповідачем у випадку порушення прав на доменне ім'я є *виключно реєстрант доменного імені*, тобто особа, яка звернулася до реєстратора за наданням відповідної послуги. Реєстратор, у свою чергу, лише надає відповідну технічну можливість і не здійснює використання знаку домену.

У найбільш відомій українській доменній справі стосовно доменного імені *google.ua* рішенням суду першої інстанції було задоволено вимоги Google Inc. до ТОВ «Хостмайстер» про скасування делегування доменного імені, однак після перегляду рішення у касаційному порядку справу було направлено на

новий розгляд у частині позовних вимог до ТОВ «Хостмайстер» (про скасування делегування доменного імені). При здійсненні нового розгляду Господарським судом міста Києва (рішення від 30.11.2010 р.) суд вказав на те, що Правила домену .UA, на які посилався Позивач, аргументуючи свої позовні вимоги, «є додатком до договорів, які укладаються адміністратором домену .UA і конкретизують права та обов'язки сторін таких договорів», а також зазначив таке: «Правила домену .UA як додаток до договору, є обов'язковими до застосування сторонами відповідних договірних відносин та не розповсюджують свою дію на осіб, які не є сторонами договору, відповідно, не породжують для них певні права та обов'язки». Таким чином, суд вказав, що відповідна норма Правил (про припинення делегування доменного імені за рішенням суду) не може бути застосована. Тому бачимо, що судова практика в даному випадку є неоднозначною.

Однією з основних проблем є розмежування доменного імені та торговельної марки. Подібність їх полягає в тому, що доменні імена стають засобом ідентифікації ресурсів мережі Інтернет у силу реєстрації в реєстрі доменних імен. Спори про доменні імена важливо розглядати з обов'язковою оцінкою пріоритету в реєстрації доменного імені. Приклад вирішення такого завдання наводить Максим Селіванов, партнер юридичної фірми «Arbitis». Дві особи мають свідоцтво на торговельну марку XXX, яке зареєстровано в різних класах. Це є абсолютно нормальним явищем у практиці реєстрації торговельних марок. Для визнання за власником доменного імені порушення прав на торговельну марку необхідно, щоб власник доменного імені використав його у відносинах товарів та послуг, для яких торговельна марка зареєстрована. Варто зазначити, що кіберсквотинг в Україні буде існувати доти, доки не буде однаманітності судової практики щодо вирішення зазначених питань.

Висновок. Вважається, що злочин кіберсквотерів полягає у незаконному використанні торговельних марок у доменних іменах. Але дослідження показують, що до позначень, які незаконно використовують кіберсквотери як доменні імена, належать також фірмові найменування, географічні позначення, імена, повні та скорочені назви міжнародних міжурядових організацій. Отже, порівнюючи ситуацію, пов'язану із кіберсквотингом в Україні і за кордоном, то у нашій країні рівень поширення цього явища невисокий. Кіберсквотинг в Україні характерний для всіх доменних зон. Ускладнює дану ситуацію те, що в Україні нема офіційно сформованого та публічно доступного переліку зареєстрованих доменів, але такий перелік реально та

нескладно отримати. Слід пам'ятати, що не існує повноцінного захисту від кіберсквотингу. Чим популярнішим стає сайт – тим більше у нього з'являється недоброзичливців, які бажають заробити на вашій назві. Щоб захиститися від кіберсквотингу, потрібні чималі кошти, щоб зареєструвати безліч схожих доменів у різних доменних зонах. Варто підкреслити, що ДП «Інтелзахист» може вирішити проблему захисту прав у суді, якщо навіть торгова марка не була зареєстрована, шляхом фіксації web-сторінки порушника та надання експертного висновку.

Законодавча база України не встигає за рівнем розвитку технологій і реаліями життя, що актуалізує

необхідність розробки відповідних нормативних актів для визначення правил присвоєння доменних імен у Інтернеті. На сьогодні дуже важливою є профілактика кіберсквотингу, оскільки кількість торгових марок постійно зростає, тому всі торговельні марки відслідкувати неможливо, цим саме і користуються кіберсквотери – зареєструвати домен у мережі Інтернет простіше, ніж зареєструвати торговельну марку. Доки такі рамки непорушні, власник торговельної марки повинен бути уважним, щоб устигнути до того моменту, коли реєстрація у цьому домені буде вільною для всіх користувачів. Проте залишається сподіватися, що найближчим часом процедура буде спрощена.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36.
2. Інтернет-корпорація з призначення доменних імен та номерів. Принципи роботи [Електронний ресурс] : міжнар. док. від 25.05.1999. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=998_363.
3. Интеллектуальная собственность в Интернете: обзор проблем [Електронний ресурс] // ВОИС, 2002. – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31582013.
4. Правила домену .UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hostmaster.ua/policy/?Policy_of_.UA.
5. Кирий Л. Л. Охрана интеллектуальной собственности в национальных доменах Интернета / Л. Л. Кирий // Патенты и лицензии. – 2001. – № 7. – С. 33–40.
6. Ляшенко А. Кіберсквотинг по-українськи: проблеми вирішення доменних спорів в доменній зоні . UA [Електронний ресурс] / Анна Ляшенко. – Режим доступу: http://ipstyle.ua/ru/articles/domain_name/ukrainian_cybersquatting.html.
7. Ходаківський Є. І. Интеллектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Є. І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1595021063585/pravo/kiberskvoting>.

REFERENCES

1. Pro okhoronu prav na znaky dlia tovariv i posluh : Zakon Ukrainy vid 15.12.1993 [On the Protection of marks for goods and services: Law of Ukraine of 15.12.1993]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*. 1994, №7, st. 36 [in Ukrainian].
2. Internet-korporatsiia z pryznachennia domennykh imen ta nomeriv. Pryntsypy roboty : mizhnarodnyi dokument vid 25.05.1999 [The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers. How it works: international document from 05/25/1999]. *zakon1.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=998_363 [in Ukrainian].
3. Intellektualnaya sobstvennost v Internete: obzor problem //VOIS. 2002 [Intellectual Property on the Internet: an overview of issues // WIPO 2002]. *online.zakon.kz*. Retrieved from http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31582013 [in Russian].
4. Pravyly domenu .UA. [Rules of domain .UA]. *hostmaster.ua*. Retrieved from http://hostmaster.ua/policy/?Policy_of_.UA [in Ukrainian].
5. Kiriy L. L. (2001) Okhrana intellektualnoy sobstvennosti v natsionalnykh domenakh Interneta [Intellectual property protection in the national Internet domain]. *Patenty i litsenzii – Patents and licenses*. 7. 33-40 [in Russian].
6. Liashenko Anna. Kiberskvotynh po-ukrainski : problemy vyrishennia domennykh sporiv v domennii zoni . UA [Cybersquatting in Ukrainian: the problem solving domain disputes in the blast zone. UA]. *ipstyle.ua*. Retrieved from http://ipstyle.ua/ru/articles/domain_name/ukrainian_cybersquatting.html [in Ukrainian].

7. Khodakivskiy Ye. I., Yakobchuk V. P., Lytvynchuk I. L. *Intelektualna vlasnist : navch. Posibnyk* [Intellectual property: tutorials]. *pidruchniki.com*. Retrieved from <http://pidruchniki.com/1595021063585/pravo/kiberskvoting> [in Ukrainian].

Ю. Н. НАУМЕНКО

студентка магістратури Інституту последипломного образования Национального юридического
університета імені Ярослава Мудрого

КИБЕРСКВОТТИНГ КАК УГРОЗА СИСТЕМЕ ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ ДОМЕННЫХ ИМЕН В УКРАИНЕ

Статья посвящена рассмотрению вопросов правовой охраны доменных имен, защиты от киберсквоттинга, а также использования доменных имен в рамках решения доменных споров, сложности защиты права на доменные имена. Рассмотрено соотношение домена с объектами права интеллектуальной собственности. Исследованы правоотношения, складывающиеся по поводу использования доменного имени. Выделены особенности и основные проблемы, которые существуют в спорах в доменных именах, а именно определения ответчика-нарушителя.

Ключевые слова: киберсквоттинг, доменные имена, захват доменов, защита доменных имен, охрана доменов, доменные споры.

Y. N. NAUMENKO

Masters student, Institute of Postgraduate Education of Yaroslav Mudryi National Law University

CYBERSQUATTING AS A THREAT TO THE SYSTEM OF LEGAL PROTECTION OF DOMAIN NAMES IN UKRAINE

Problem setting. The development of modern business on the Internet is increasingly accompanied by the skill of unfair competition, which leads to problems updating domain name protection not only for businesses whose rights were violated, but also for the country as a whole, as these types of disputes hamper economy

The **purpose** of this article is to study the mechanism of protection of domain names in the Internet domain of the value of intellectual property rights, and problems and peculiarities of its implementation in practice.

The **object of the research** is the domain names provided in the Rules domenu.UA

Analysis of resent researches and publications. The study of the problems of protection of domain names involved in such domestic scientists as G. A. Androshchuk, A. P. Pakharenko, V. A. Zharov, M. Dolotov, E. Stogniy, D. Zhuvanov, L. L. Kyryu.

Article's main body. Each organization has enough known Internet address that is a site that indicated its services, advertising products, coordinates and other information for potential customers. This resource gets its Internet address or domain name that consists of brand name and its own domain. Domain difficult to defend because the internet - the site itself is not a product or service. Today, domain name registration as a trade mark is the best option for protecting the rights owner of the site, and in fact the only possible

Conclusions and prospects for the development. It is believed that the crime kiberskvoteriv is illegally using trademarks in domain names. But studies show that up signs illegally used kiberskotery as domain names also include trade names, geographical indications, names, full names and reduction of international intergovernmental organizations. Thus, comparing the situation associated with cybersquatting in Ukraine and abroad, in our country the prevalence of this phenomenon is low. Cybersquatting in Ukraine is typical for all zones. Complicating the situation is that Ukraine has not officially formed and publicly available list of registered domains, but such a list and really easy to get. Remember that there is no complete protection against cybersquatting. The more popular the site becomes – the more it appears detractors Want To earn on your name. To protect against cybersquatting need a lot of money to register domains like many different domain areas. It should be stressed that SE “Intelzakhyst” can solve the problem of protection of rights in court, even if the trademark was registered, by fixing the offending web-pages, and providing expert advice.

Key words: cybersquatting, domain names, capture domains, protection domain, domain disputes.

Науменко Ю. М. Кіберсквоттинг як загроза системі правової охорони доменних імен в Україні [Електронний ресурс] / Ю. М. Науменко // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2016. – № 2 (7). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Naumenko7.pdf>.